

Evaluation Of The Future Problem Of Secondary Education In Public Universities Vocational Schools In Turkey

Abdülkerim ÇALIŞKAN¹, Fulya ÇINAR², Fıratcan ÇINAR^{3*}

Abstract: Universities, which have higher education institutions in Turkey, have increased significantly since the first years of the Republic, and vocational schools offering education at the undergraduate level have started to take its place in almost all districts, even if the University is not a province or even if the University is not a graduate level. These schools, which were opened to towns with no more than 5000 inhabitants, have become the most important source of income wherever they are located. In this case, these institutions have entered the close Brand of politics.; even in the towns, it has been used as a promise of choice for politicians to commit to open a vocational school. With the abolishment of the presidency of Higher Education Council from high schools to universities during the 2017-2018 academic year, the quota remaining vacant and the Council of Ministers did not raise tuition fees for many years, and the monthly coefficient of payment of salaries and supplementary courses continued to increase in the second education with the addition of additional course costs.

Keywords: University, vocational school, secondary education, additional tuition fee.

Türkiye’de Devlet Üniversiteleri Meslek Yüksekokullarında İkinci Öğretimin Gelecek Sorunsalı ve Sürdürülemezliği Üzerine Bir Değerlendirme

Özet: Türkiye’de ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim hizmeti sunun yükseköğretim kurumları olan üniversiteler, Cumhuriyetin ilk yıllarından bu yana niceliksel anlamda bir hayli artış göstermiş, üniversitesi olmayan il; hatta lisans düzeyinde olmasa bile ön lisans düzeyinde eğitim hizmeti sunan meslek yüksekokulları hemen hemen tüm ilçelerde yerini almaya başlamıştır. Nüfusu 5000’i bile aşmayan ilçelere açılan bu yüksekokullar, buldukları yerlerde en önemli gelir kaynağı haline gelmişlerdir. Hâl böyle olunca bu kurumlar, siyasetin de yakın markajına girmiş; beldelerde bile beldeye yüksekokul açmayı taahhüt etmek siyasetçiler için seçim vaadi olarak kullanılmaya başlanmıştır. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı’nın 2017-2018 eğitim-öğretim döneminde liselerden üniversitelere doğrudan geçişi kaldırmasıyla boş kalan kontenjanlar ile Bakanlar Kurulu’nun öğrenim ücretlerine uzun yıllardır zam yapmaması, maaşların ve ek derslerin ödenmesinde kullanılan aylık katsayının da sürekli artmasıyla beraber ikinci öğretimde sadece bu gelirlerden elde edilen hasılatla ödenmesi gereken ek ders giderlerinin çıkmaza girmesi, bu çalışmanın başlıca konusunu oluşturmuş, çalışmada bu kronikleşen soruna çözüm önerileri ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Üniversite, meslek yüksekokulu, ikinci öğretim, ek ders ücreti.

1. GİRİŞ

Üniversiteler, buldukları yerlerde sadece öğrenci yetiştirmekle kalmayıp bölgesel ve ulusal çapta kalkınmanın öncüsü olmanın buldukları bölgenin

ve ülkenin sorunlarına eğilebilen ve yaptıkları araştırmalarla sorunların çözümüne katkıda bulunan kurumlar olarak bilinir. Toplumun

¹Afyon Kocatepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Afyon

²Kırklareli Üniversitesi, Lüleburgaz Meslek Yüksekokulu, Kırklareli

³Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Isparta Meslek

Yüksekokulu, Isparta

*Corresponding author (İletişim yazarı): firatcancinar@sdu.edu.tr

Citation (Atıf): Çalışkan, A., Çınar, F., Çınar, F. (2018). Türkiye’de Devlet Üniversiteleri Meslek Yüksekokullarında İkinci Öğretimin Gelecek Sorunsalı ve Sürdürülemezliği Üzerine Bir Değerlendirme, Bilge Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2 (1): 21-25.

entelektüel kültürünün özümsemesi ve bunun geliştirilip yaygınlaştırılması konusunda üniversite eğitiminin önemi yadsınamaz. Üniversitelerin kurulmasının mantığında yaratıcı düşünceye sahip, disiplinli ve muhakeme gücü yüksek, tutarlı ve geniş ufuklu düşünebilen yüksek nitelikli kişiler yetiştirmenin yanında bilim ve teknolojinin gelişmesine katkıda bulunmak ve çeşitli meslek dallarının ihtiyacı olan işgücünün yetişmesini sağlamak gelmektedir.

Üniversite eğitimi yaygınlaştırmak için ülkemizde ekstansif büyüme yöntemiyle üniversite sayısında niceliksel artışlar yaşanmakla birlikte zaman içinde ekstern öğretim, yaygın öğretim, açık öğretim ve son yıllarda önemli eğilimlerden olan uzaktan eğitim metotları kullanılmış, çalışırken örgün bir şekilde yükseköğrenimini tamamlamak isteyenler için de ikinci öğretim gibi yöntemler uygulamaya konulmuştur.

Çalışmada ikinci öğretimlerin ortaya çıkışının diğer öğrenim metotlarıyla ilişkileri ile ikinci öğretime dair yaşanan tüm finansal boyuttaki sıkıntıların özellikle devlet üniversitelerinde meslek yüksekokulları özelinde sürdürülemezliği ele alınacak olup, bu açmazın düzeltilmesiyle ilgili çözüm yollarının hukuki yöntemleri ele alınacaktır.

2. DEVLET ÜNİVERSİTELERİNDE YÜKSEKÖĞRETİMİN SUNUMU

Türkiye’de yükseköğretimde uygulanan eğitim-öğretim sunum şekilleri; örgün, açık, dışarıdan (ekstern), yaygın ve uzaktan eğitim olmak üzere birçok şekilde gerçekleştirilmektedir. Bunlardan en yaygını ise günümüzde artık tüm illerde üniversitelerin var olmasıyla birlikte yüz yüze yani örgün öğretimdir. Açık öğretim de önceleri sadece Anadolu Üniversitesi bünyesinde yapılırken Atatürk ve İstanbul Üniversitelerinin de bu alandaki atılımlarıyla daha da genişleme alanı bulmaktadır. Dışarıdan (ekstern) öğretimin günümüzde çok bir uygulaması kalmasa da teknolojik gelişmelerle birlikte uzaktan öğretimin önemi ve uygulama alanı gün geçtikçe artmaktadır. Yaygın öğretimle ilgili değerlendirmelere ise meslek yüksekokulları anlatılırken yer verilecektir.

2. TÜRKİYE’DE DEVLET ÜNİVERSİTELERİNDE MESLEK YÜKSEKOKULLARI

2547 sayılı Yükseköğretim Kanununda yükseköğretim kurumları; üniversite ile yüksek

teknoloji enstitüleri ve bunların bünyesinde yer alan fakülteler, enstitüler, yüksekokullar, konservatuvarlar, araştırma ve uygulama merkezleri ile bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsüne bağlı meslek yüksekokulları ile bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsüne bağlı olmaksızın ve kazanç amacına yönelik olmamak şartı ile vakıflar tarafından kurulan meslek yüksekokulları olarak tanımlanırken; meslek yüksekokulu ise belirli mesleklere yönelik nitelikli insan gücü yetiştirmeyi amaçlayan, yılda iki veya üç dönem olmak üzere iki yıllık eğitim öğretim sürdüren, önlisans derecesi veren bir yükseköğretim kurumu olarak tanımlanmıştır (Resmî Gazete, 06.11.1981, 17506). Son yıllarda meslek yüksekokulları, bağımsız bir şekilde vakıflar tarafından da kurulmaktadır. Ülkemizde meslek eğitiminin geleceği eğitim tartışmalarında çok önemli yer tutmaktadır.

Meslek yüksekokullarının tarihini aslında yaygın öğretim kurumları olarak bilinen Milli Eğitim Bakanlığına bağlı YAYKUR’a dayandırmak mümkündür. YAYKUR, örgün yükseköğretimin yetersizliğinden kaynaklanmış ve yükseköğretim çağına gelmiş gençlere, eğitimde fırsat eşitliği sağlamak amacıyla planlanmış bir girişim olarak bilinmekle birlikte yükseköğretime olan talebin son yıllarda hızla artmasının yanında bu kurumlarda öğrenci kapasitesindeki artışın 80’li yıllardan önce artışların son derece yetersiz kalması, ülkede köklü ve ivedi olarak çözümlenmesi gereken bir sorun şeklinde kendini göstermiş; liseden mezun olan gençleri, kısa vadede iş yaşamına hazırlayabilme ve sanayide ara eleman açığının bir ölçüde giderilmesi gereği, bu olgunun bir uzantısı görünümünde kendini göstermiştir (Öztürk, 1979; 37). Bu haliyle meslek yüksekokullarının temelinde aslında ara eleman yetiştirme amacıyla varlığını sürdürmesi gerektiği konusunda bir anlayışın var olması yükseköğretim sisteminde bir realitedir.

3. MESLEK YÜKSEKOKULLARINDA İKİNCİ ÖĞRETİM FİNANSMANI

Yükseköğretim, ABD ve diğer birkaç ülke dışında genellikle kamu sektörü tarafından finans edilen bir hizmet olsa da nüfusun dinamik yapısı ve özellikle gelişmekte olan ülkelerde genç nüfus oranının yüksekliği, yükseköğretime olan talebi arttırmaktadır (Akça, 2012: 96). Artan talep karşısında yükseköğretimin finansmanının yanında kapasite kullanımını da artırmak üzere fizikî olarak gençlerin eğitimde yer alabilmesi adına Türkiye’de 3843 sayılı Yükseköğretim Kurumlarında İkili

Öğretim Yapılması, 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesi Hakkında Kanun, 1992 yılında yürürlüğe girmiştir (Resmî Gazete, 27.11.1992, 21418). Kanun; ikili öğretimi, yükseköğretim kurumlarında önlisans, lisans ve lisansüstü düzeyde yapılan normal örgün öğretim ve ikinci örgün öğretim olarak tanımlarken; ikinci öğretimi ise yükseköğretim kurumlarında normal örgün öğretimin bitimini takiben yapılan örgün öğretim olarak tanımlamıştır. Bilinenin aksine, ikinci öğretim akşam hava karardıktan sonra yapılan ve gece yarısına kadar süren dersler değildir. İkinci öğretim dersleri, fizikî kapasite müsait ise sabahın erken saatlerinde de yapılabilir.

2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanununun 11. maddesi uyarınca normal çalışma günlerinde çalışma saatinin bitiminden ve saat 17.00'den sonra başlayan gece öğretimi ile hafta tatili, yarı yıl veya yaz tatillerinde yapılan öğretimde yukarıdaki şekilde hesaplanan ek ders ücretleri % 60 zamlı ödeneceği hüküm altına alınmıştır (Resmî Gazete, 13.10.1983, 18190). Bu Kanunun yayımlanma tarihi 1983 olup, ikinci öğretim konusu gündemde yokken bile aslında saat 17:00'den sonra dersin yine yapılabileceği aşikârdır. Bu durumda örgün öğretim olarak bilinen ve normal veya birinci öğretim olarak da adlandırılan öğretimlerde de, ders saatleri gündüz yerine akşam olabilmesine Kanun cevaz vermektedir. Yükseköğretim Kurumlarında Yapılacak İkinci Öğretimde Görev Alacak Öğretim Elemanlarına Ödenecek Ders Ücretleri ile Görevli Akademik Yöneticiler ve Öğretim Elemanları ile İdari Personele Ödenecek Fazla Çalışma Ücretlerine İlişkin Karar'ın birinci maddesinde yer alan: "İkinci öğretimde görev alan, normal örgün öğretimde zorunlu ders yükünü doldurmuş olan öğretim elemanlarına ikinci öğretimde verdikleri her ders için, dolduramamış olan öğretim elemanlarına bu yükün doldurulmasından sonra vermiş oldukları her ders için, 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu'nun 11 inci maddesinde öngörülen hükümler çerçevesinde ek ders ücreti ile yarı yıl ve yıl sonu sınavları için verilecek ücretler birer katı fazlasıyla ödenir" hükmü gereğince, ikinci öğretimde görev öğretim elemanlarına ders ücreti iki kat ödenirken; yine aynı Kanun gereği 17:00'den sonra yapılan dersler için % 60 artırımlı ders ücreti ödenmesi hükmü gereği 17:00'den sonra yapılan derslerde öğretim elemanlarına 3,2 kat üzerinden ders ücreti ödenmesi zorunluluğunu getirmektedir (Resmî Gazete, 08.06.1994, 21954).

4. İKİNCİ ÖĞRETİM FİNANSMAN SORUNLARI

2547 sayılı Kanununun 46. maddesinin "ğ" "İkinci öğretimde alınacak öğrenim ücreti, öğrenci cari hizmet maliyetinin yarısından az olamaz. İkinci öğretimde alınacak ücretlerin Cumhurbaşkanınca belirlenecek miktarı öğrencilerin başta beslenme olmak üzere barınma, sağlık, spor, kültür ve diğer sosyal hizmetlerinde kullanılır." hükmü bulunmaktadır. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçilmesiyle birlikte "Cumhurbaşkanı" ibaresi Kanun metnine işlenmiştir. 2018 yılına gelene kadar bu oranı belirlemeye yetkili olan ise Bakanlar Kurulu idi. 2013 yılında 2013/5556 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 31/3/1994 tarihli ve 94/5593 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Yükseköğretim Kurumlarında Yapılacak İkinci Öğretimde Görev Alacak Öğretim Elemanlarına Ödenecek Ders Ücretleri ile Görevli Akademik Yöneticiler ve Öğretim Elemanları ile İdari Personele Ödenecek Fazla Çalışma Ücretlerine İlişkin Karar'da değişiklik yapılmış; buna göre yükseköğretim kurumlarının ikinci öğretim yapan birimlerinde görevli öğretim elemanları ile idari personele yasal çalışma saati bitiminden sonra ikinci öğretime yönelik fiilen yaptıkları fazla çalışma süreleri için ayda elli saati geçmemek üzere yılı merkezi yönetim bütçe kanununda belirlenen saat başı fazla çalışma ücretinin üç katı tutarında fazla çalışma ücreti ödeneceği hükme bağlanmıştır. Ayrıca ders ücretleri ile ilgili olarak da ödenecek ek ders ve sınav ücretleri ile personele bu madde uyarınca ödenecek fazla çalışma ücretlerinin toplamı, ilgili eğitim-öğretim döneminde tahsil edilen ikinci öğretim ücretlerinden öğrencilerin başta beslenme olmak üzere barınma, sağlık, spor, kültür ve diğer sosyal hizmetlerinde kullanılmak üzere ayrılacak paydan sonra kalan tutarın % 70'ini hiçbir şekilde aşamayacağı hususu hükme bağlanmıştır (Resmî Gazete, 30.11.2013, 28837). Bakanlar Kurulu'nun 2017-2018 eğitim-öğretim dönemine ilişkin olarak aldığı 2017/10918 sayılı 2017-2018 Eğitim-Öğretim Yılında Yükseköğretim Kurumlarında Cari Hizmet Maliyetlerine Öğrenci Katkısı Olarak Alınacak Katkı Payları ve Öğrenim Ücretlerinin Tespitine Dair Kararın Yürürlüğe Konulması Hakkında Karar'ın 4. maddesinde ikinci öğretimde alınacak öğrenim ücretlerinin yüzde onu, öğrencilerin başta beslenme olmak üzere barınma, sağlık, spor, kültür ve diğer sosyal hizmetlerinde kullanılacağı hükmü gereği toplanan ücretlerin en fazla % 63'ünün ek ders ücreti olarak ödenebilmesine yol açmaktadır (Resmî Gazete,

21.10.2017, 30217). 2914 sayılı Kanuna göre ders ücretleri, aşağıdaki tabloda yer alan gösterge rakamları ile aylık katsayının çarpımı sonucu bulunacak tutar üzerinden ödenmektedir.

Tablo 1. Öğretim Elemanları Ek Ders Ücret Göstergeleri

UNVANI	EK DERS ÜCRET GÖSTERGESİ
Profesör	300
Doçent	250
Doktor Öğretim Üyesi	200
Öğretim Görevlisi	160

2018 yılı Temmuz ayına ilişkin aylık katsayı miktarını Maliye Bakanlığı 04.07.2018 tarihli ve 8 nolu Genelgesi ile 0,11794 olarak açıklamıştır (www.bumko.gov.tr, 25.07.2018). Öğrenci harç miktarı ise meslek yüksekokulları için 2017/10918 nolu Karar'da senelik 770 TL, dönemlik de 385 TL olarak açıklanmıştır. Açıklanan bu rakam da yaklaşık 10 yıldır sabit kalmıştır. Hâl böyle olunca katsayının sürekli artmasının yanında gelirin sabit kalması ise finansmanı günden güne zorlaştırmıştır. Meslek yüksekokullarında genellikle öğretim görevlisi ağırlığı bulunmakla birlikte çok az da olsa Doktor Öğretim Üyesi, Doçent ve Profesör kadrolarında da ders veren öğretim elemanları bulunmaktadır. Gösterge ortalamasını 200 olarak varsaydığımızda ve bir akademik dönemde 15 hafta olduğu bilindiğinde haftalık 25 saat ek ders ödemesi üzerinden bir hesap yapıldığında aşağıdaki sonuç ortaya çıkmaktadır.

Tablo 2. İkinci Öğretim Ders Ücreti Hesabı

a	Gösterge Ortalaması	200
b	İkinci Öğretim Ücreti	2 Kat
c	17:00'den Sonrası	% 60 artırımlı
d	Dönem Ders Haftası	15
e	Haftalık Ders Saati	25
f	Aylık Katsayı	0,11794
g	Ödenebilecek Tutar	1,63 (% 63'ü ödenebilir)
h	Harç Miktarı	385

Şu formül ile ikinci öğretim ders ücretinin ödenebilmesi için bir sınıfta bulunması gereken asgari öğrenci sayısına yani başabaş noktasına ulaşılabilir:

$$\frac{a \times b \times c \times d \times e \times f \times g}{h}$$

Bu formülden hareketle bir sınıfta en az 120 öğrenci olması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. Çünkü en az 120 öğrenci kayıt yaptırarsa bu meblağlar ödenebilir duruma gelecektir. Bir de bu ücretlere sınav ile idari personel fazla çalışma ücretleri eklendiğinde yaklaşık 130 kişiye bu rakam ulaşılabilir. Meslek yüksekokullarında fizikî olanaklar düşünüldüğünde yaklaşık 130 kişiyi bir sınıfta tutabilmek çok zordur. Bu durum ise ikinci öğretim ücretlerinin ödenmesini zorlaştırmaktadır. Son dönemlerde bazı Üniversiteler, senatolarında ücretlerin 3,2 kat yerine bunun aşağısında rakamlar belirlemektedir. Ama bu durumda da yasal olarak bir altyapısı bulunmaktadır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Endüstri 4.0 dijital dünyanın tartışıldığı günümüzde yükseköğretim sistemi kadar yükseköğretime ulaşabilmenin de yollarında değişiklikler gerçekleşecektir. 2000'li yıllara kadar ülkemizde istihdam konusunda yükseköğretim mezunu olmak çok önemli bir olgu olmasa da günümüzde yükseköğretim mezunu olmak bile aslında yeterli bir eğitim almış izlenimi vermemektedir. Bu yüzden günümüzde birçok farklı eğitim metoduyla uzaktan, ikinci öğretim gibi uygulamalarla yüksek lisansın önü açılmıştır. İlerleyen dönemlerde bu yöntemlerin doktora programlarına uygulanmasını tahmin etmek de çok zor değildir.

Finansman sıkıntısı ikinci öğretimde meslek yüksekokulları açısından değerlendirildiğinde, acil eylem planı olarak harç miktarlarının zamlanmasını gerektirmektedir. Fakat zam konusu toplum nezdinde hoş karşılanmayacağından dolayı başkaca çözümler üretmek de elzem hâle gelmiştir. Toplanan gelirin % 63'ünün ödenebileceği hususunda rakam % 80 civarlarına çıkabilse bile bu durum da harç miktarları artmasa en fazla ortadaki sorunu 3-5 sene daha ileriye erteler ve geçici çözüm olmaktan öteye geçemez. Ders ücretlerinin ödenmemesi öğretim elemanlarının da motivasyonunu düşüreceğinden ve öğrenci azlığı nedeniyle kapanan bölümlerdeki öğretim elemanlarının ikinci öğretimde ders alamamasıyla beraber başka bölümlerde derslerin var olması,

meslek yüksekokullarında iç huzursuzluğu da beraberinde getirecektir. Yükseköğretim Kurulunun liselerden doğrudan üniversitelere geçişi kaldırılmasıyla birlikte, kontenjanların büyük bir bölümü meslek yüksekokullarında boş kalmıştır. Bu durumda da il merkezlerindeki meslek yüksekokullarının kontenjanları görece daha çok dolmuş ama ilçelerdeki meslek yüksekokulları çok tercih edilmemiştir. Bu durumda da üniversite içi huzursuzluklar da baş göstermeye başlayacaktır. Teknolojinin bu denli artmasıyla birlikte ikinci öğretimin tamamen kaldırılıp ikinci öğretim yerine uzaktan eğitim yöntemine ağırlık verilmesi de başka bir çözüm yoludur.

KAYNAKLAR

- Akça, H. (2012), Yükseköğretimin Finansmanı ve Türkiye İçin Yükseköğretim Finansman Modeli Önerisi, Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 19 (1), 91-104.
- Baskan, G. A. (2001), Türkiye’de Yükseköğretimin Gelişimi. G. Ü. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21 (1), 21-32.
- Kılıç, R. (1999), Türkiye’de Yükseköğretimin Kapsamı ve Tarihsel Gelişimi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 3, 289-310.
- Maliye Bakanlığı (2018), Genelge (Sıra No: 8), https://www.bumko.gov.tr/Eklenti/11195,2018temmuzmaasgenelgepdf.pdf?0&_tag1=476D587B996EBD6C998B24E33D1963AA28C930D1, Erişim Tarihi: 25.07.2018.
- Öztürk, D. (1979), YAYKUR’un Türk Eğitim Sistemine Getirdiği Yenilikler, <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/E/B/article/view/5458/1623>, Erişim Tarihi: 25.07.2018.
- Resmî Gazete, 2017-2018 Eğitim-Öğretim Yılında Yükseköğretim Kurumlarında Cari Hizmet Maliyetlerine Öğrenci Katkısı Olarak Alınacak Katkı Payları ve Öğrenim Ücretlerinin Tespitine Dair Kararın Yürürlüğe Konulması Hakkında Karar, Tarih: 21.10.2017, Sayı: 30217.
- Resmî Gazete, 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu, Tarih: 06.11.1981, Sayı: 17506.
- Resmî Gazete, Yükseköğretim Kurumlarında İkili Öğretim Yapılması, 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesi Hakkında Kanun, Tarih: 27.11.1992, Sayı: 21418.
- Resmî Gazete, Yükseköğretim Kurumlarında Yapılacak İkinci Öğretimde Görev Alacak Öğretim Elemanlarına Ödenecek Ders Ücretleri ile Görevli Akademik Yöneticiler ve Öğretim Elemanları ile İdari Personele Ödenecek Fazla Çalışma Ücretlerine İlişkin Karar, Tarih: 19.11.1992, Sayı: 21954.
- Resmî Gazete, Yükseköğretim Kurumlarında Yapılacak İkinci Öğretimde Görev Alacak Öğretim Elemanlarına Ödenecek Ders Ücretleri ile Görevli Akademik Yöneticiler ve Öğretim Elemanları ile İdarî Personele Ödenecek Fazla Çalışma Ücretlerine İlişkin Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar, Tarih: 30.11.2013, Sayı: 28837.
- Resmî Gazete, Yükseköğretim Personel Kanunu, Tarih: 13.10.1983, Sayı: 18190.
- Sargın, S. (2007), Türkiye’de Üniversitelerin Gelişim Süreci ve Bölgesel Dağılımı. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3 (5), 133-150.
- Vurgun, A. ve Ateş, S. (2018), Türkiye Yükseköğretim Tarihinden Bir Kesit: Türk Yurdu Dergisinde Üniversite Tartışması (1956-1961). MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7 (2), 59-73.
- Aranson E., Wilson T. D. and Akert R. M., (2007), Soccial Psychology, 6. Baskı, Pearson Prentice Hall.